

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobkyně: **Z. P.**, proti žalovanému: **Úřad práce**, se sídlem Karlovo nám. 1359/1, Praha 2, týkající se žaloby na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 3. 2013, č. j. 8 A 17/2013 - 20,

takto:

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 3. 2013, č. j. 8 A 17/2013 - 20, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalobkyně se domáhala ochrany před nezákonným zásahem žalovaného ve věci zneužití jejích osobních údajů, přičemž požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce.

[2] Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) usnesením označeným ve výroku žádost žalobkyně o osvobození od soudních poplatků, jakož i o ustanovení zástupce zamítl. Své rozhodnutí založil na tom, že žalobkyně, ač k tomu byla vyzvána přípisem ze dne 7. 2. 2013, nedoložila, že nemá dostatečné prostředky, což je podmínkou vyhovění její žádosti o osvobození od soudních poplatků, a potažmo i pro ustanovení zástupce.

[3] Proti rozhodnutí městského soudu podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včasnou kasační stížnost. Ačkoli její text není ve všech jeho částech zcela srozumitelný a obsahuje i výtky mířící do merita (proti postupu správních orgánů, kterými se stěžovatelka cítí poškozena), jež nemohou být nyní posouzeny, je z něho zřejmé, že stěžovatelka

s napadeným rozhodnutím nesouhlasí a má za to, že jí nebyla řádně doručena tiskopis o osobních, výdělkových a majetkových poměrech, a proto výzvě soudu nemohla vyhovět.

[4] Nejvyšší správní soud jen krátce zmiňuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku a povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Lpění na těchto požadavcích by totiž znamenalo jen řetězení téhož problému, jelikož předmětem přezkumu je usnesení městského soudu o neosvobození od soudních poplatků. K danému srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77 (všechna rozhodnutí zdejšího soudu citovaná v tomto rozsudku jsou dostupná z www.nssoud.cz).

[5] Ze spisu městského soudu bylo zjištěno, že tento soud odeslal stěžovatelce na adresu S. 108, X V. K. (již sama uvedla na obálce zásilky obsahující žalobu, jakož i v jejím textu) výzvu ze dne 7. 2. 2013 k prokázání důvodnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků. Přípis obsahoval standardizovaný tiskopis o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, určení lhůty 15ti dnů k jeho vyplnění a vrácení soudu, jakož i poučení o tom, že v případě nevyhovění výzvě nemůže být žádost kladně vyřízena. Podle doručky byla tato zásilka vložena do schránky stěžovatelky s účinky doručení dne 11. 2. 2013.

[6] Procesní právní předpisy (soudní řád správní a na základě § 64 s. ř. s. rovněž přiměřeně aplikovatelný zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále jen „o. s. ř.“) upravují postup soudu a účastníků řízení „*tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků (...)*“ (viz § 1 o.s.ř.), přičemž zákon zavazuje soud postupovat „*v součinnosti se všemi účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná (...)*“ (viz § 6 o. s. ř.). K tomu je soud, jenž vede řízení, vybaven mnoha instituty procesního práva, které je povinen používat tak, aby ochrana, jíž se účastníci řízení před soudem domáhají, byla dostupná a nikoli pouze iluzorní či formální. Musí přitom volit takové, které jsou přiměřené situaci jednotlivých účastníků, respektují jejich postavení a možnosti, to vše samozřejmě při zachování zásady rovnosti stran. Institut osvobození od soudních poplatků je ve své podstatě úlevou poskytovanou zákonem osobám, kterým by jejich majetková situace znemožnila domáhat se svých práv před soudem. Prvotní (regulační) funkce soudního poplatku jako takového by se neuplatnila a překryl by ji efekt hráze bránící přístupu k nezávislému a nestrannému soudu povolanému rozhodovat v individuálních případech. Stejně tak možnost nechat se zastoupit advokátem na náklady státu zajišťuje, že osoby, které si nemohou dovolit placené právní služby, nezůstanou bez potřebné kvalifikované pomoci. Aby však účastník mohl využít právě zmíněných dobrodiní, s nimiž zákon počítá, musí splnit podmínky, o nichž mu procesní soud poskytne náležité poučení. Předpokládá se tedy, že účastník řízení vyvine určitou aktivitu, tj. bude tvrdit a současně doloží splnění kritérií pro výjimečné upuštění od vyměření soudního poplatku a pro ustanovení zástupce.

[7] Nejvyšší správní soud nemá žádné výhrady k procesnímu postupu městského soudu až do okamžiku vydání zamítavého usnesení. Městský soud postupoval správně, když se pokoušel výzvu žalobkyni spolu s příslušným formulářem doručit na adresu, již sama uvedla jako kontaktní. Výzva měla potřebné náležitosti a lhůta k jejímu splnění uplynula marně dne 26. 2. 2013. Ze soudního spisu, jakož i z odůvodnění napadeného rozhodnutí je

však zřejmé, že stěžovatelka písemně kontaktovala soud s dotazem, zda od něj nepocházela písemnost, s jejímž obsahem se nemohla seznámit, jelikož jí nebyla poštou vydána, ačkoli o to usilovala. Doložila rovněž, že kontaktovala i jiné úřady sídlící v Praze, odkud byla zásilka odeslána, aby zjistila, o jakou písemnost vlastně šlo. Městský soud na toto podání nijak nereagoval, pouze v odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedl, že se žádost stěžovatelky „zřejmě nijak netýkala jeho výzvy ze dne 7. 2. 2013, neboť tato výzva byla dle údajů na doručence vhozena do schránky žalobkyně, nikoli uložena na poštu“. Uzavřel, že výzva k doložení majetkových poměrů byla doručena řádně.

[8] Nejvyšší správní soud je toho názoru, že městský soud nezohlednil dostatečně situaci stěžovatelky a procesní postup, který zvolil, byl vůči ní nepřiměřeně přísný a ve svém důsledku pro ni mohl znamenat až odepření přístupu k soudu. Poté, co soud obdržel přípis stěžovatelky ze dne 19. 2. 2013, měl vzít v úvahu její chování, které rozhodně nelze hodnotit jako pasivní. Z jejích podání bylo zřejmé, že jde o osobu, která potřebuje k řádnému uplatnění svých práv pomoc a dokonce o její zprostředkování či zpřístupnění výslovně požádala, takže soud měl svůj procesní postup této skutečnosti přizpůsobit. Indicií měl městský soud hned několik – žaloba stěžovatelky se týká oblasti sociálního zabezpečení (dávek v nouzi), byla napsána ručně a vyznívá velmi naléhavě, přičemž její obsah není zcela srozumitelný, ale jsou z ní jasně patrné obavy a pocit tísně a i z hlediska procesních náležitostí je očividné, že bude zapotřebí pomoci práva znalé osoby. Stěžovatelka výslovně uvedla, že její příjem činí pouze 7.144 Kč (zřejmě měsíčně) a právní pomoc si nemůže dovolit. Za takové situace, kdy žalobkyně avizovala potíže s doručováním a současně zcela jasně prokázala snahu s úřady komunikovat, by bylo příliš tvrdé vyvodit z nevyhovění výzvě důsledky popsané ve výroku napadeného usnesení již v daném okamžiku. Z formulace kasační stížnosti lze dovodit, že stěžovatelka má za to, že zásilka s příslušnou výzvou nebyla do její schránky vhozena. Za dané situace, při zohlednění konkrétních okolností vázících se k osobě stěžovatelky (jejíž písemná podání vůči soudu nejsou vždy zcela srozumitelná a bezrozporná), by bylo zapotřebí pokusit se tyto pochybnosti rozptýlit. Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že bylo namístě nařídit opakované doručení výzvy včetně formuláře, eventuálně i do vlastních rukou stěžovatelky (§ 49 o. s. ř.), aby se zvýšila pravděpodobnost, že se písemnost dostane do její dispozice. Pak by už samozřejmě bylo pouze na ní, zda a jak své poměry popíše a doloží a doručí-li potřebné údaje soudu včas.

[9] Ve shora uvedeném postupu městského soudu, který pomíjí specifické skutkové okolnosti tohoto případu, spatřuje Nejvyšší správní soud vadu řízení, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé. Jelikož jde o důvod kasační stížnosti, ke kterému je Nejvyšší správní soud povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), nepovažoval za rozhodné, že takto nebyl stěžovatelkou formulován ani výslovně uplatněn.

[10] Protože Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, zrušil napadené usnesení městského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.), aniž bylo zapotřebí nařizovat jednání, jak požadovala stěžovatelka (§ 109 odst. 2 s. ř. s.). Městský soud je v souladu s právním názorem kasačního soudu povinen v řízení pokračovat naznačeným způsobem tak, aby byla stěžovatelce dána skutečná, nikoli jen formální příležitost k domáhání se ochrany tvrzeného porušení jejích práv (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[11] V konečném rozhodnutí městský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. ledna 2014

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu